

Пушкар О.А.

Державний податковий університет

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ У СИСТЕМІ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ

У статті проведено дослідження деяких наукових розробок, що стосуються кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами. Акцентовано на тому, що вказана проблематика є однією з ключових у сфері боротьби з корупцією загалом. Наголошено, що корупція характеризується багатогранністю причинно-наслідкових зв'язків, які впливають на її розвиток у суспільстві, і вказує на необхідність комплексного підходу до розробки антикорупційних стратегій.

Підкреслено, що у науковій літературі тема кримінальної відповідальності прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами висвітлюється з різних аспектів, включаючи питання кваліфікації, вдосконалення кримінального законодавства та правозастосовної практики. З'ясовано, що соціальні ризики, пов'язані з такими злочинами, мають суттєві комплексні наслідки, оскільки підривають систему публічного управління. Зауважено, що особливий аспект, на який звертається увагу науковців полягає у важливості розмежування між прийняттям пропозиції, обіцянки та одержанням неправомірної вигоди, адже кожна з цих дій має різний ступінь суспільної небезпеки, і це повинно враховуватися при їх кваліфікації. Окрім того, існує потреба відмежування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службою особою від суміжних складів кримінальних правопорушень та шахрайства, оскільки чітке розмежування між цими складами правопорушень є необхідною умовою для забезпечення законності та справедливості у кримінальному правосудді.

Встановлено, що доведення факту прийняття неправомірної вигоди часто ускладнене через специфіку таких злочинів, які, як правило, вчиняються у прихованій формі. Тому важливим є вдосконалення методів оперативно-розшукової діяльності, а також активне використання сучасних технологій для збору доказів. Зроблено висновок, що окрім кримінальної відповідальності, важливу роль у боротьбі з корупцією відіграють превентивні (запобіжні, профілактичні) заходи. До них належать підвищення рівня правової культури, запровадження антикорупційних стандартів у роботі державних органів та створення ефективних механізмів контролю за діяльністю службових осіб. У цьому аспекті важливим чинником підвищення ефективності боротьби з такими злочинами є вивчення міжнародного досвіду у сфері протидії корупції та його адаптація до національних реалій. Україна має продовжувати співпрацю з міжнародними організаціями та впроваджувати відповідні стандарти.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, корупція, службова особа, прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, антикорупційні стандарти, механізми контролю, правова культура, превентивні заходи.

Постановка проблеми. Проблематика кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою є однією з ключових у сфері боротьби з корупцією. Це питання перебуває в центрі уваги і науковців, і практиків, адже ефективне запобігання та протидія корупційним правопорушенням є необхідною умовою забезпечення верховенства права, підтримання довіри

громадян до державних інституцій та сталого розвитку суспільства.

Актуальність дослідження цієї тематики зумовлена не лише поширеністю корупційних проявів у сучасному світі, але й складністю кваліфікації таких діянь, що вимагає чіткого визначення їх правової природи, меж кримінальної відповідальності та особливостей доказування. Крім того, постійна еволюція законодавства, між-

народні зобов'язання України у сфері боротьби з корупцією, а також зміни в суспільному сприйнятті цього явища створюють додаткові виклики для наукового осмислення та вдосконалення правозастосовної практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливий інтерес і значимість для дослідження вказаної проблеми становлять праці П. П. Андрушко, О. М. Бандурки, М. Б. Желіка, С. І. Задніченка, В. С. Канціра, О. В. Кришевича, Ю. Б. Курилюка, В. П. Кушпіта, О. М. Литвинова, А. В. Мовчана, П. Л. Фріса, М. І. Хавронюка, В. Б. Харченка, С. В. Якимової, Н. М. Ярмиша та ін.

Постановка завдання. Метою цієї статті є аналіз сучасних наукових розробок у сфері кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами. Увага буде приділена основним теоретичним підходам, проблемним аспектам правозастосування та перспективам удосконалення нормативно-правової бази в цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Тема кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення, зокрема за прийняття пропозиції, обіцянки чи отримання неправомірної вигоди службовими особами, залишається однією з найбільш актуальних у сучасному кримінальному праві. У наукових дослідженнях це питання розглядається з різних точок зору, включаючи проблеми кваліфікації, шляхи вдосконалення кримінального законодавства та аналіз правозастосовної практики.

Насамперед варто зазначити, що значна кількість наукових досліджень присвячена загальному аналізу феномена корупції, у межах якого визначаються чинники, що впливають на її існування, а також можливі форми та способи її прояву. Зокрема, А. В. Мовчан та М. А. Мовчан акцентують увагу на тому, що існуючі форми корупції та потенційні ризики виникнення нових її видів обумовлені комплексом об'єктивних і суб'єктивних причин. Ці причини є характерними для умов глибоких політичних і соціально-економічних трансформацій у суспільстві та державі.

Серед ключових факторів, які сприяють поширенню корупції, дослідники виділяють наступні:

- 1) психологічні наслідки перехідного періоду в житті суспільства;
- 2) процес формування нових державних інститутів;
- 3) перерозподіл державної власності;
- 4) тінізацію економічної діяльності;
- 5) наявність кризових явищ в економіці;

6) незавершеність процесу формування правового регулювання в Україні;

7) недостатню ефективність заходів протидії злочинності;

8) неналежний рівень боротьби з контрабандою на митницях і в зоні проведення антитерористичної операції (*а нині і в місцях ведення бойових дій – автор*);

9) помилки у кадровій політиці, зокрема в органах державного управління [1, с. 73–76]. Відтак, аналіз зазначених факторів дозволяє зробити висновок про багатогранність причинно-наслідкових зв'язків, які впливають на розвиток корупційних явищ у суспільстві, і вказує на необхідність комплексного підходу до розробки антикорупційних стратегій.

Д. В. Швець визначає корупцію як основну загрозу для української державності, наголошуючи на тому, що оперативне та належне реагування на її прояви є ключовою умовою забезпечення стабільності в суспільно-політичній, економічній та національній безпековій сферах [2, с. 14].

Теза, висловлена О. В. Кришевичем та С. І. Задніченком, є цілком обґрунтованою, оскільки вони наголошують, що одним із ключових елементів сучасної антикорупційної політики та інституційної реформи у сфері боротьби з корупцією є запровадження кримінальної відповідальності за правопорушення, пов'язані зі службовою діяльністю та професійною діяльністю, пов'язаною з наданням публічних послуг. У цьому контексті пріоритетним завданням правоохоронних органів в Україні є протидія корупційним злочинам, які вчиняються посадовими особами, зокрема таким діям, як прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди [3, с. 71].

М. О. Комарницька вказує, що соціальні ризики, пов'язані з такими злочинами, мають суттєві комплексні наслідки, оскільки підривають систему публічного управління. Вони демонструють існування так званої альтернативної системи ухвалення управлінських рішень, вирішення суспільно важливих питань за певну винагороду, а також сприяють формуванню основи для такої системи. Такі явища мають протиправний кримінальний характер і не можуть вважатися нормальним проявом реалізації державно-владних або публічно-управлінських функцій.

На думку дослідниці, це формує в суспільстві стійке переконання, що вирішення будь-яких питань, що належать до компетенції посадових

чи службових осіб публічного або приватного права, залежить від факторів, які не відповідають встановленим законодавством вимогам та умовам виконання цими особами своїх функцій [4, с. 39].

С. Задніченко зазначає, що прийняття пропозиції, обіцянки або отримання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 Кримінального кодексу України) належить до категорії поширених кримінальних правопорушень, які виникають у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг [5, с. 67].

Аналізуючи аспекти кримінальної відповідальності за отримання неправомірної вигоди службовими особами на державному кордоні України, дослідник доходить висновку, що це правопорушення полягає у прийнятті службовою особою вигоди, яка є неправомірною, для себе або третьої особи. Таке прийняття відбувається за вчинення чи невчинення певних дій в інтересах особи, яка надає вигоду, або в інтересах третьої особи. Ці дії можуть здійснюватися з використанням наданих службовій особі владних повноважень, організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій або навіть у випадках, коли такі дії виходять за межі її повноважень, але вона могла вплинути на їх виконання іншими службовими особами завдяки своєму службовому становищу [5, с. 67–68].

Поняття кримінального правопорушення, пов'язаного з прийняттям пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, за своїм змістом та сутністю нерозривно пов'язане з категорією службової особи відповідно до чинного кримінального законодавства України. Отож, як зауважує В. Мотовилець, відсутність цього елементу у складі кримінального правопорушення, незалежно від характеристик об'єктивної сторони чи інших складових, унеможлиблює кваліфікацію такого діяння як кримінального правопорушення у сфері службової діяльності, що має суспільно-небезпечний характер [6, с. 180].

Водночас В. Мотовилець зазначає, що для належного вирішення питання щодо змісту правових відносин необхідно враховувати соціальну функцію суб'єкта в межах конкретних сукупностей соціальних зв'язків. Та сама особа, залежно від виконуваних нею функцій, може виступати учасником як публічних, так і приватних правовідносин. Окрім того, учасники відповідних суспільних відносин завжди одночасно є носіями інтересів, які охороняються правом [6, с. 179].

На думку Е. О. Ушканенко, процес доказування у кримінальних провадженнях за ст. 368 КК

України є складним і вимагає врахування специфіки кожного окремого випадку правопорушення. Зазначається, що визначення додаткового переліку обставин вчинення кримінального правопорушення може сприяти більш повному встановленню всіх деталей події. У процесі фіксації події кримінального правопорушення (зокрема, часу, місця, способу та інших обставин його вчинення) доцільно не лише зосереджуватися на аналізі складу злочину відповідно до ст. 368 КК України, але й створювати більш розширену інформаційну модель. Це дозволить сформувати комплексну криміналістичну характеристику, яка охоплює процес прийняття пропозиції, обіцянки або отримання неправомірної вигоди [7, с. 759].

Згідно з аналізом правозастосовної практики, проведеним Е. О. Ушканенком, предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 Кримінального кодексу України, є:

- грошові кошти або майно (гроші, цінності та інші речі), включаючи об'єкти, вилучені з вільного обігу (ця категорія є найбільш поширеною відповідно до емпіричних даних);

- права на майно (документи, що підтверджують право отримання майна, користування ним або вимоги виконання певних зобов'язань тощо);

- будь-які дії, що мають майновий характер (передача майнових вигод, відмова від них, відмова від прав на майно, безоплатне надання послуг, надання санаторних чи туристичних путівок, виконання будівельних або ремонтних робіт тощо);

- об'єкти неправомірної вигоди нематеріального характеру [8, с. 535].

Науковець звертає увагу на різноманітні способи отримання неправомірної вигоди, зазначаючи, що вони можуть бути різними і не впливають на кваліфікацію цього кримінального правопорушення. При цьому дослідник виокремлює дві основні форми такого діяння:

- проста форма, яка передбачає безпосереднє надання неправомірної вигоди службовій особі, її родичам чи членам сім'ї, а також її передавання через посередників або третіх осіб;

- завуальована форма, за якої факт отримання неправомірної вигоди приховується під виглядом зовні законних дій або угод, наприклад, шляхом нарахування і виплати заробітної плати чи премій, оплати послуг, консультацій, експертиз тощо.

Варто підкреслити, що цей перелік, на думку дослідника, не є вичерпним, оскільки способи передавання неправомірної вигоди постійно еволюціонують та вдосконалюються [7, с. 759].

М. Б. Желік у своїй кримінально-правовій характеристиці прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди підкреслює, що об'єктивна сторона цих злочинів включає такі дії:

1) прийняття пропозиції надати неправомірну вигоду для себе або третьої особи (ч. 3 ст. 354, ч. 1 ст. 368, ч. 3 ст. 368-3, ч. 3 ст. 368-4, ч. 2 ст. 369-2 КК України);

2) прийняття обіцянки надати неправомірну вигоду для себе або третьої особи (ч. 3 ст. 354, ч. 1 ст. 368, ч. 3 ст. 368-3, ч. 3 ст. 368-4, ч. 2 ст. 369-2 КК України);

3) одержання неправомірної вигоди для себе або третьої особи (ч. 3 ст. 354, ч. 1 ст. 368, ч. 3 ст. 368-3, ч. 3 ст. 368-4, ч. 2 ст. 369-2 КК України);

4) прохання надати неправомірну вигоду для себе або третьої особи (ч. 3 ст. 354, ч. 1 ст. 368 КК України);

5) пропозиція чи обіцянка здійснити вплив за надання неправомірної вигоди (ч. 2 ст. 369-2 КК України) [9, с. 93–94]. Отож, кожен із зазначених видів дій утворює склад злочину, що передбачає відповідальність відповідно до норм чинного Кримінального кодексу України.

На основі проведеного аналізу дослідник доходить висновку, що законодавцю не варто криміналізувати прийняття пропозиції неправомірної вигоди з наступних причин: по-перше, факт прийняття такої пропозиції без подальшого виконання відповідних дій не має чіткої форми прояву на практиці (наприклад, усна домовленість чи SMS-повідомлення), що свідчить лише про можливий умисел, за який кримінальна відповідальність не передбачена; по-друге, доведення цього факту у правозастосовній діяльності є надзвичайно складним або навіть неможливим. Для притягнення службової чи іншої особи до кримінальної відповідальності за такі дії необхідні переконливі докази, які підтверджують факт підкупу, а не базуються на припущеннях. Крім того, необхідно враховувати, що всі сумніви тлумачаться на користь особи, дії якої кваліфікуються [9, с. 97].

Натомість, М. Б. Желік зауважує, що серед досліджених судових вироків не виявлено жодного випадку, коли спеціального суб'єкта було притягнуто до кримінальної відповідальності виключно за пропозицію чи прохання надати йому неправомірну вигоду, а також за прийняття пропозиції чи обіцянки такої вигоди. Ця ситуація обумовлена складністю доведення фактів вчинення подібних злочинів, а також прагненням праців-

ників поліції отримати неспростовні докази вини особи [9, с. 106].

Варто погодитися з твердженням науковця, що суб'єктивна сторона досліджуваних злочинів (чч. 3, 4 ст. 354, ст. 368, чч. 3, 4 ст. 368-3, чч. 3, 4 ст. 368-4, чч. 2, 3 ст. 369-2 Кримінального кодексу України) характеризується наявністю прямого умислу. Це означає, що особа усвідомлює факт прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання неправомірної вигоди без законних підстав, а також розуміє кримінальну караність своїх дій. Крім того, її поведінка мотивована корисливими намірами [9, с. 154].

З огляду на це, погоджуємось з судженнями О. М. Бандурки, який у своїх роботах акцентує увагу на необхідності чіткого визначення складу злочину, передбаченого статтею 368 Кримінального кодексу України (одержання неправомірної вигоди). Вчений наголошує на важливості розмежування між прийняттям пропозиції, обіцянки та одержанням неправомірної вигоди. Науковець підкреслює, що кожна з цих дій має різний ступінь суспільної небезпеки, і це повинно враховуватися при їх кваліфікації. Науковець також звертає увагу на необхідність удосконалення правових норм для запобігання зловживанням під час досудового розслідування таких злочинів [10, с. 20–22].

О. В. Кришевич та С. І. Задніченко, також наголошують на важливості чіткого розмежування між прийняттям пропозиції, обіцянки або неправомірної вигоди службовою особою та іншими суміжними складами кримінальних правопорушень. Науковці вважають, що таке розмежування сприяє правильному застосуванню норм кримінального права, адже помилки у кваліфікації можуть порушувати принцип справедливості, який є фундаментальним для кримінального правосуддя. Відповідно, таке розмежування здійснюється за такими критеріями: «1) суб'єктом: у випадку кваліфікації за ст. 368 КК України є службова особа згідно примітки 1 до ст. 364 КК України; за ч. 3 ст. 368-3 – службова особа юридичної особи приватного права, незалежно від організаційно-правової форми; за ч. 3 ст. 368-4 – перелічені у диспозиції цієї статті особи, а також інші особи, які здійснюють професійну діяльність у сфері надання публічних послуг; 2) предметом: у ст. 368 КК України може бути як конкретно визначених об'єкт матеріального світу, так і нематеріальний об'єкт (обіцянка чи пропозиція у його надання); ст. 368-5 КК України є виключно матеріальний об'єкт – актив, роботи або послуги; 3) об'єктивною стороною: спосіб у ст. 190 КК України (обман, родинні

зв'язки, зловживання довірою) та ст. 368 КК України (використання службового становища); 4) суб'єктивною стороною: у ст. 368 КК України мотивами є здійснення саме суб'єктом з використанням свого службового становища певних дій на користь надавача обіцянки, пропозиції або власне неправомірної вигоди; у ст. 369-2 КК України мотив впливу суб'єктом вчинення цього правопорушення (ним може бути у тому числі службова особа) на іншу особу, уповноважену на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» [3, с. 75–76]. Відтак, чітке розмежування між цими складами правопорушень є необхідною умовою для забезпечення законності та справедливості у кримінальному правосудді.

Отже, проблематика кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних із прийняттям пропозиції, обіцянки або одержанням неправомірної вигоди службовою особою, залишається однією з найбільш актуальних у сучасній юридичній науці та практиці. Це зумовлено і складністю правових конструкцій, закріплених у кримінальному законодавстві, і необхідністю чіткого розмежування цього складу злочину від інших суміжних правопорушень, таких як перевищення службових повноважень, зловживання владою чи службовим становищем, шахрайство тощо.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище можемо констатувати, що прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою є складним кримінально-правовим явищем, яке потребує чіткого правового регулювання.

Кримінальна відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомір-

ної вигоди службовою особою є важливим механізмом забезпечення законності та правопорядку. Вона спрямована на запобігання корупційним проявам, які підривають довіру до державних інституцій та порушують принципи справедливості. Доведення факту прийняття неправомірної вигоди часто ускладнене через специфіку таких злочинів, які, як правило, вчиняються у прихованій формі. Тому важливим є вдосконалення методів оперативно-розшукової діяльності, а також активне використання сучасних технологій для збору доказів.

Окрім кримінальної відповідальності, важливу роль у боротьбі з корупцією відіграють превентивні (запобіжні, профілактичні) заходи. До них належать підвищення рівня правової культури, запровадження антикорупційних стандартів у роботі державних органів та створення ефективних механізмів контролю за діяльністю службових осіб. У цьому аспекті важливим чинником підвищення ефективності боротьби з такими злочинами є вивчення міжнародного досвіду у сфері протидії корупції та його адаптація до національних реалій. Україна має продовжувати співпрацю з міжнародними організаціями та впроваджувати відповідні стандарти.

Таким чином, кримінальна відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою є важливим інструментом у системі боротьби з корупцією. Однак її ефективність залежить від комплексного підходу, який включає вдосконалення законодавства, підвищення рівня доказової бази та запровадження превентивних заходів.

Список літератури:

1. Мовчан А. В., М. А. Мовчан. Основні причини поширення корупційних явищ в органах державної влади України. *Проблеми антикорупційної діяльності в Україні*: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 18 травня 2015 року) / МАУП. К.: МП «Леся», 2015. С. 73–76.
2. Швець Д. В. Корупція – головна загроза українській державності. *Особливості застосування антикорупційного законодавства: від розслідування до вироку суду*: тези доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 жовтня 2019 року). Харків, 2019. С. 14–15.
3. Кришечевич О.В., Задніченко С.І. Відмежування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою від суміжних складів кримінальних правопорушень та шахрайства. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2024. Вип. 83: ч. 3. С. 71–76.
4. Комарницька М. О. Відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди за кримінальним правом України: дис. на здобуття ступ. докт. філософії за спец. 081 Право. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 203 с.
5. Задніченко С. Кримінальна відповідальність за одержання неправомірної вигоди службовими особами на державному кордоні України. *Migration & Law*. 2023. Vol. 3 (issues 5–6). С. 67–76.
6. Мотовилець В. Суб'єкт прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди у кримінальному праві України. *Університетські наукові записки*. 2020. № 5 (77). С. 178–188.

7. Ушканенко Е. О. Обставини, що підлягають встановленню під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 757–760.

8. Ушканенко Е. О. Криміналістична характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С. 532–540.

9. Желік М. Б. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди: кримінально-правова характеристика: дис. канд. юрид. наук; спец.: 12.00.08 Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2018. 258 с.

10. Бандурка О. М. Запобігання корупції в умовах воєнного стану. *Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід*: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 28 жовт. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця: ХНУВС, 2022. С. 20–22.

Pushkar O.A. CRIMINAL LIABILITY FOR ACCEPTANCE OF OFFERS, PROMISES OR RECEIPT OF IMPROPER BENEFITS BY OFFICIALS AS AN IMPORTANT TOOL IN THE SYSTEM OF FIGHTING CORRUPTION IN UKRAINE

The article studies some scientific developments related to criminal liability for accepting an offer, promise or receiving an undue benefit by officials. It is emphasized that this issue is one of the key ones in the fight against corruption in general. It is emphasized that corruption is characterized by the multifaceted nature of cause-and-effect relationships that affect its development in society and indicates the need for an integrated approach to the development of anti-corruption strategies. It is emphasized that in the scientific literature the topic of criminal liability for accepting an offer, promise or receiving an undue benefit by officials is covered from various aspects, including issues of qualification, improvement of criminal legislation and law enforcement practice. It is found that the social risks associated with such crimes have significant complex consequences, as they undermine the system of public administration. It is noted that a special aspect that draws the attention of scientists is the importance of distinguishing between accepting an offer, a promise and receiving an illegal benefit, since each of these actions has a different degree of public danger, and this should be taken into account when qualifying them. In addition, there is a need to distinguish between accepting an offer, a promise or receiving an illegal benefit by a service person from the related elements of criminal offenses and fraud, since a clear distinction between these elements of offenses is a necessary condition for ensuring legality and fairness in criminal justice. It has been established that proving the fact of accepting an illegal benefit is often complicated due to the specifics of such crimes, which, as a rule, are committed in a hidden form. Therefore, it is important to improve the methods of operational and investigative activities, as well as the active use of modern technologies for collecting evidence. It is concluded that in addition to criminal liability, preventive (preventive, preventive) measures play an important role in the fight against corruption. These include increasing the level of legal culture, introducing anti-corruption standards in the work of state bodies and creating effective mechanisms for controlling the activities of officials. In this aspect, an important factor in increasing the effectiveness of the fight against such crimes is the study of international experience in the field of combating corruption and its adaptation to national realities. Ukraine should continue to cooperate with international organizations and implement relevant standards.

Key words: criminal liability, corruption, official, acceptance of an offer, promise or receipt of an illegal benefit, anti-corruption standards, control mechanisms, legal culture, preventive measures.